

VU Research Portal

Verwachtingspatroon van de kijker is graadmeter. Onderzoek naar beoordeling dansers.

Bakker, F.C.

published in

Dans

1987

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Bakker, F. C. (1987). Verwachtingspatroon van de kijker is graadmeter. Onderzoek naar beoordeling dansers. *Dans*, 6(2), 16-18.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

VERWACHTINGSPAT IS GRAADMETER

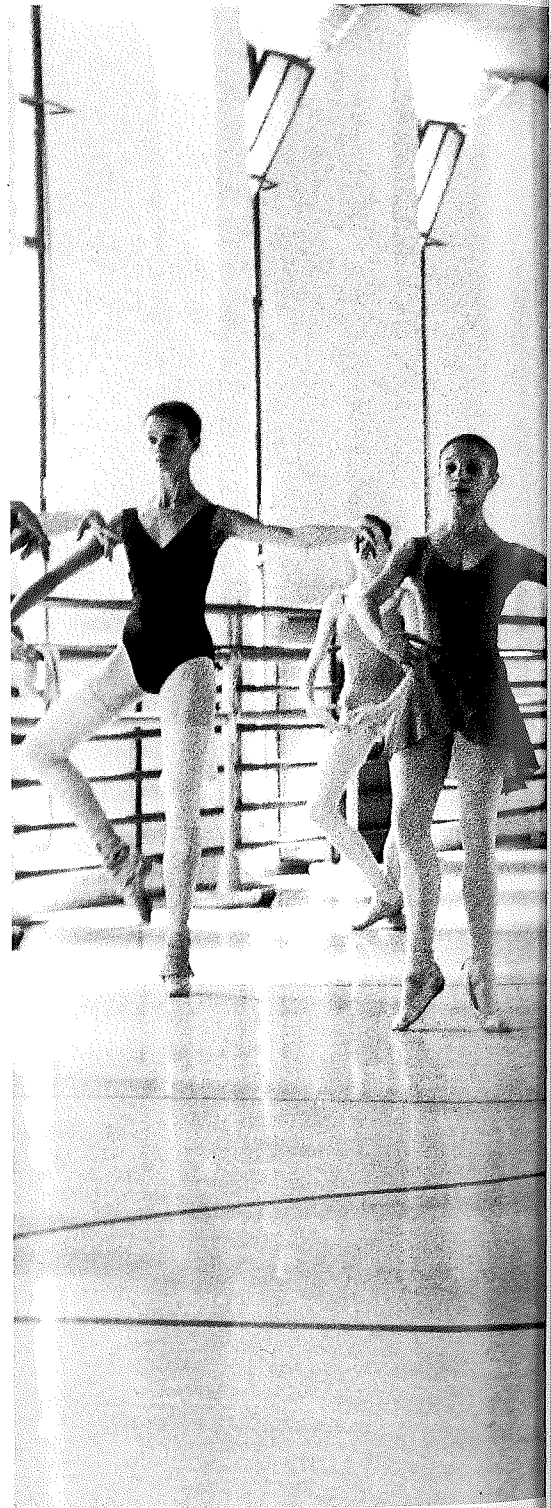
In het aprilnummer van Dans deden wij verslag van een onderzoek, waarin werd nagegaan of er verschillen zijn tussen kinderen die intensief met dans bezig zijn, bij voorbeeld op een vooropleiding en „gewone” kinderen. Dit onderzoek werd gedaan door Frank C. Bakker, verbonden aan de interfaculteit Bewegingswetenschappen van de VU Amsterdam, in samenwerking met leerlingen van de Scapino Dansacademie.

ONDERZOEK NAAR BEOORDELING DANSERS

De conclusie van dat onderzoek was dat er weinig redenen zijn voor een stereotypering van de jonge dansers als mensen met oogkleppen. Wel werden er tussen dansers en „gewone” kinderen aanzienlijke verschillen in persoonlijkheid aangetoond. Inmiddels is van de hand van Bakker een tweede onderzoek gepubliceerd, dat als titel heeft meegekregen. „Je ziet niet wat je ziet”. Samen met leerlingen en docenten van de Scapino Dansacademie en de Rotterdamse Dansacademie heeft hij onderzoek gedaan naar het beoordelen van dansfragmenten. Een van de conclusies is dat het verwachtingspatroon van de kijker van invloed is op de beoordeling. Denkt de kijker tevoren al dat het niets wordt, dan wordt de beoordeling ook slecht, dit in tegenstelling met een verwachtingsvolle kijker. Hij of zij beoordeelt dan ook eerder positief. Vanuit het verwachtingspatroon wordt dus beoordeeld.

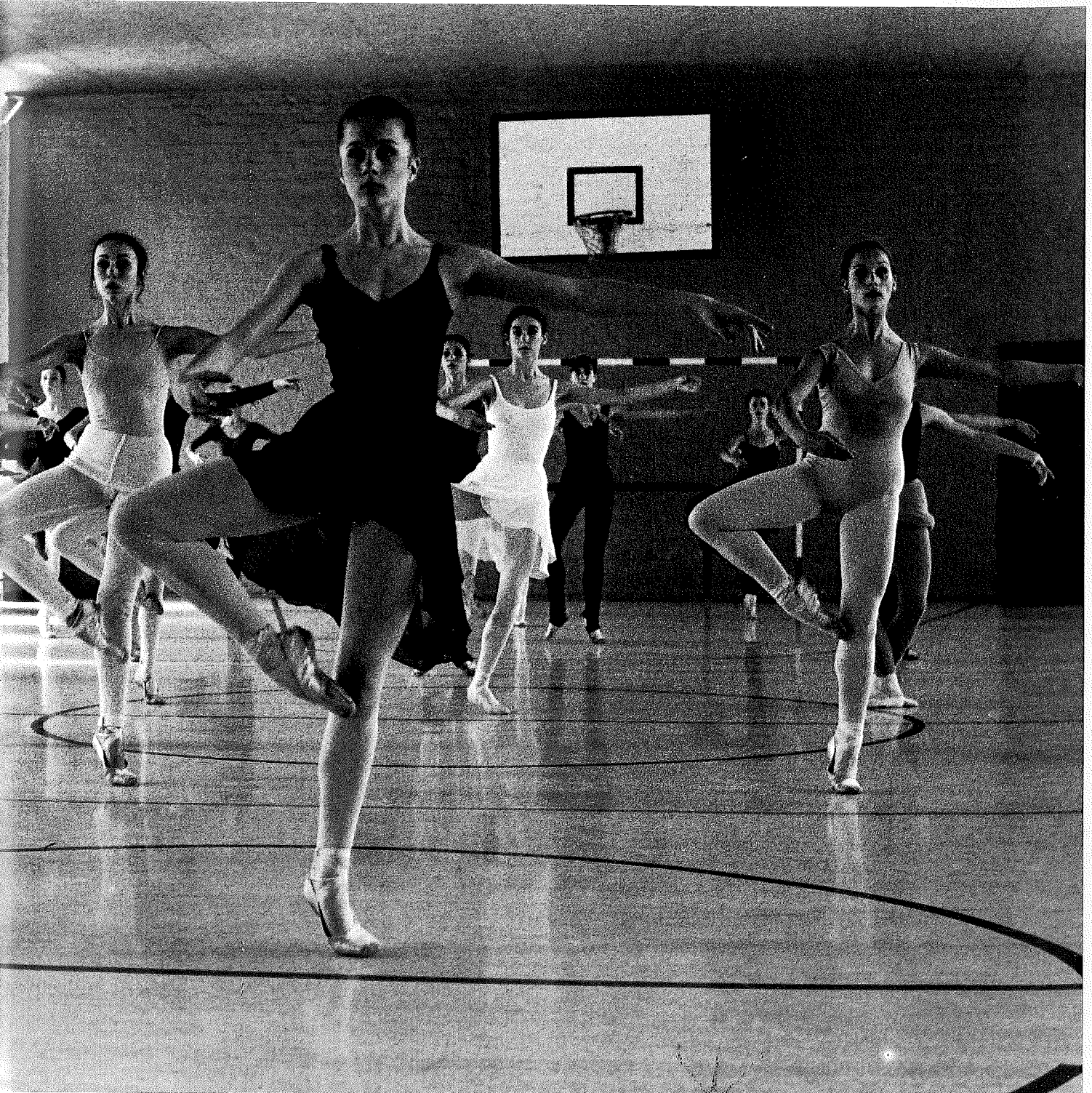
Tijdens het onderzoek gaven beoordelaars van verschillende deskundigheidsniveau een oordeel over de nervositeit en de dansuitvoering van elf dansers in balletfragmenten die op video waren opgenomen. De betrouwbaarheid van de beoordelingen was betrekkelijk gering, evenals de overeenstemming tussen de beoordelaars onderling. Wel bleek dat naarmate men een danser zenuwachtiger vond er ook gemeend werd dat er dan minder goed gedanst werd. In werkelijkheid was het niet mogelijk te zien of een danser nerveus was, net zo min als het mogelijk was effecten van nervositeit op de dansuitvoering waar te nemen. Dat de kijkers toch dergelijke effecten meenden te zien komt voort uit het vooropgezette idee over de samenhang tussen angst en dansuitvoering en niet zozeer uit datgene wat er werkelijk wordt gezien.

Frank Bakker startte dit onderzoek om meer te weten te komen over de beoordelingen en over de facto-

Beoordelen: een kwestie van
vooroordelen?

ROON VAN DE KIJKER

ren die iemands oordelen beïnvloeden. In de danswereld, te beginnen bij de opleidingen, worden immers dagelijks oordelen uitgesproken over dansers en hun danskwaliteiten, soms met verstrekkende gevolgen voor de betrokken danser. Hij onderzocht dan ook twee aspecten van het beoordelen. Allereerst werd nagegaan in hoeverre de verschillende kijkers bij de beoordeling van dezelfde danser het met elkaar eens waren. Daarnaast werd aandacht besteed aan de vraag of beoordelaars aan de danser en diens uitvoering kunnen zien of een danser nerveus is of niet. Ook de overeenstemming tussen de beoordelaars van verschillend deskundigheidsniveau werd onderzocht, wanneer zij de dansers beoordeelden in de fragmenten die ongeveer elk een minuut duurden. De fragmenten waren op video vastgelegd. Verwacht werd dat naarmate het deskundigheidsniveau toenam de overeenstemming groter zou zijn.

Vier groepen beoordelaars bekeken dansfragmenten van elf dansers. De vier groepen bestonden uit niet-deskundigen, twee groepen deskundigen van twee dansacademies en een groep experts (vakdocenten). Iedere danser voerde tweemaal een gedeelte van een ballet op, eenmaal tijdens een repetitie opgenomen, en eenmaal op video opgenomen tijdens de zogenaamde doorloop. Normaal gesproken zijn dansers tijdens een doorloop nerveuzer dan tijdens een normale repetitie. De fragmenten waren zo gefilmd, dat uit niets op te maken viel of het nu ging om repetitie-opnamen of een doorloop. De fragmenten werden in willekeurige volgorde vertoond. Iedere danser werd dus tweemaal beoordeeld, eenmaal in neutrale omstandigheden en eenmaal onder stressomstandigheden. De dansers zelf hadden, vlak voor zij moesten dansen, een zelfbeoordelings-angstschaal ingevuld. Na afloop werd door de dansers op een zogenaamde angstthermometer opnieuw aangegeven hoe zenuwachtig zij zich voelden.

Op basis van het onderzoek moet geconcludeerd worden dat met gebruikmaking van alle beoordelingsschalen, noch de dansuitvoering, noch de nervositeit van de danser, althans vanaf de video, redelijk betrouwbaar en onderling goed overeenstemmend te beoordelen zijn. Uit dit resultaat mag niet geconcludeerd worden dat de beoordelaars niet in staat zijn een enigszins goed oordeel over dansers te geven (het ging namelijk om korte fragmenten van een minuut, er werd gekeken vanaf de video en de te beoordelen dansers vormden een homogene groep).

Een en ander betekent natuurlijk wel een waarschuwing om er niet al te vanzelfsprekend vanuit te gaan dat betrouwbaarheid en objectiviteit van beoordelingen in de praktijk wel goed zullen zijn. Bovendien

heeft dit onderzoek nog eens uitgewezen dat in de praktijk verwachtingspatronen of bepaalde ideeën bij de beoordelaar voor vertekening van het oordeel zorgen.

Zoals verwacht uit de zelfrapportage van de dansers en uit de hartfrequentie die werd opgemeten hadden dansers meer spanning tijdens de doorloop dan tijdens de repetitie. In de beoordelingen werden echter in het geheel geen verschillen gevonden tussen doorloop en repetitie. Maar ook hier concludeert Bakker dat die verschillen er in de praktijk waarschijnlijk wel zijn. Wel blijkt uit het onderzoek dat er een duidelijke samenhang is tussen nervositeits- en uitvoeringsbeoordelingen. Naarmate een beoordelaar een danser zenuwachtiger vindt, wordt een lagere waardering gegeven aan de uitvoering. En omgekeerd: een lagere waardering voor de uitvoering gaat samen met een hogere inschatting van de nervositeit van de danser. Dit gold voor alle vier groepen beoordelaars even sterk.

In feite is het in werkelijkheid voor de beoordelaars niet mogelijk effecten van nervositeit bij een dansuitvoering waar te nemen: of ze er zijn of niet, ze kunnen niet worden waargenomen. Toch „zien” de beoordelaars die effecten. De verklaring is simpel: beoordelaars hebben het impliciete idee dat angst tot slechtere prestaties leidt.

Toch blijft de algehele conclusie dat de beoordeling van een danser enige zorg kan oproepen. De betrouwbaarheid waarmee beoordelaars in het onderzoek dansers konden beoordelen was laag. Mede als gevolg daarvan was de overeenstemming tussen hen onderling betrekkelijk gering. Het oordeel over een en dezelfde danser en de uitvoering is verre van eensluidend. Hoewel de experts, de dansvakdocenten, het in dit opzicht iets beter lijken te doen, zijn er toch bij hen ook grote verschillen. Het feit dat de dansers vanaf een video beoordeeld moesten worden, in vrij korte fragmenten, kan daarbij een rol hebben gespeeld.

In het onderzoek bleek het verder voor de beoordelaars niet mogelijk te zien of de dansers in een situatie dansten waarin zij nerveus waren of in een situatie waarin zij dat niet waren. Hoewel ook dit in de praktijk, waarin men dansers echt ziet, zeker anders kan liggen, speelt daar heel duidelijk het probleem dat men een bepaald verwachtingspatroon naar de danser kijkt. Zo'n verwachtingspatroon is dat nervositeit samen gaat met een slechtere uitvoering. De beoordelaar meent die samenhang duidelijk te zien, of die nu aanwezig en te zien is of niet.